

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДИКИ И КОМПЕТЕНТНОСТНЫЙ ПОДХОД В ПРЕПОДАВАНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

УДК 81

TÜRK DİLİ ÖRNEĞİNDE İLETİŞİM ODAKLI ÖĞRETİM

V.I. Basharan, E.K. Khabibullina

vinercik@gmail.com

Kazan Federal Üniversitesi, Kazan, Rusya

Özet. Makale, yabancı dil öğreniminde, özellikle de Türk dilini öğrenen öğrencilerde iletişim ve konuşma becerilerini geliştirmek için kullanılan temel yön ve teknikleri incelenmektedir. Öğrencinin eğitim yönüne dayanarak, aktif etkileşim ve iletişim, motivasyon, bilgilendirme, yenilik ve malzeme seçimi, özellikle öğrenme ve iletişim becerileri sürecinin önemli bileşenlerdendir. Aynı zamanda, geleneksel yöntemlerin yanı sıra konuşma becerilerinin hangi yöntemlerle en etkili şekilde geliştirilebileceği araştırılmaktadır. Yabancı dilin öğrenimi, sadece iletişim sürecinde başarılı bir şekilde ilerlemektedir. İletişim odaklı öğretim, hem Rusya hem de yurtdışında araştırma, iyileştirme ve yabancı dil öğretimi uygulamalarında geliştirme konusudur. Makalede yabancı ve Rus dil uzmanlarının araştırmalarına yer verilmektedir.

Anahtar kelimeler: yabancı dil, Türkçe, geleneksel yöntemler, iletişim becerileri, dil öğrenme

Alıntı için: Basharan V.I., Khabibullina E.K. Türk dili örneğinde iletişim odaklı öğretim. *Kazan Lingvistik Dergisi*. 2019. 2 (2): 123–129.

COMMUNICATIVE ORIENTATION OF THE COURSE IN TURKISH LANGUAGE

V.I. Basharan, E.K. Khabibullina

vinercik@gmail.com

Kazan Federal University, Kazan, Russia

Abstract. The article examines the basic methods and techniques used to improve communication skills of the students learning Turkish language. Based on the student's educational orientation; active interaction and communication, motivation, information, innovation and selection of materials especially learning and communication skills are important components of the

process. What methods are the most effective development of speech skills is studied. The learning of foreign language is successful only with the using of communication process. Communication-oriented teaching is the theme of research, improvement and foreign language teaching applications development both in Russia and abroad. The researches of foreign and Russian language experts are included.

Keywords: Turkish language, traditional methods, communication skills, innovative technologies

For citation: Basharan V.I., Khabibullina E.K. Communicative orientation of the course in Turkish language. *Kazan Linguistic Journal*. 2019. 2 (2): 123–129. (In Turk)

Yirmi birinci yüzyılda aktif olarak gelişen iletişim, yabancı dil kullanım ihtiyacına yol açtı. Aynı zamanda, küresel dünyada kullanım ve okul ve yüksek öğretim kurumlarında öğrenimi açısından ilk sırada yer alan İngilizcenin yanı sıra doğu dilleri de yüksek öğrenim sistemine ve hatta okullara da aktif olarak nüfuz etmekte. Buna rağmen, eğitim sisteminde ve dünya çapında büyük önem taşıyan bu alanda, doğu dillerin kullanım seviyesinde arzu edilen hedeflere ulaştığımızı söylemek hala güçtür. Dil, bilginin korunması ve aktarılması açısından tüm insanlığın mirası olup önemini korumaktadır. Tüm insanlık için önemini koruyan bilgilerin kullanımı ve incelenmesi de dilden geçer ve bu doğrudan yabancı dil ile ilişkilidir [2]. Çoğu zaman, yabancı dillerin öğretimi, dilbilgisine yönelik olup dilin gramer yapısını öğrenmek dili öğrenmeye eşit tutulmaktadır. Aynı zamanda, dil öğreniminin sadece dilbilgisi temellerinin mekanik olarak iletilmesi olmaması, aksine motivasyonun yükseltilmesi, pratik becerinin kullanımı, yabancı dil öğreniminin daha hızlı olmasını teşvik edecek bir eğitim sürecinin organizasyonu olması gerektiği göz ardı edilmektedir. Birçok dil bilimcisi, örneğin, Kolşanskiy [3], Hasanşina [6] ve diğerleri dil öğreniminin çoğunlukla pratik kısmına, yani konuşma temeline dayanması gerektiğine inanmaktalar. Kuşkusuz, bunun yanı sıra öğrencilerin, işlenen hataların toleranslı ve doğal olarak kabul edileceği ve öğrenmekten zevk alacakları bir öğrenim ortamının oluşturulması gerekir.

Kolşanskiy, çalışmasında, ayrı kelimeleri ve hatta cümleleri bilmenin bir iletişim aracı olarak, dili bilgisini göstermeyeceğini, burada gerçek diyaloga katılma yeteneği daha önemli bir rol oynayacağını belirtmektedir [3, s.13]. Eğitim uygulamalarında kullanılan teknikler birkaç gruba ayrılabilir: 1. Kelime ve dilbilgisi

yöntemi. Çoğu yüksek öğretim kurumu, eğitimin temeli olarak bu tekniği uygulamaktadır. Burada dil öğrenimi, kelime öğrenimi, dilbilgisi, kendi cümlelerin kurulması, çeviri vb. temellere dayanmaktadır. 2. İletişimsel yöntem. Sadece okuma ve dilbilgisi değil, yabancı dilde konuşma ve etkileşim kullanıldığında da popüler olan bu yöntem günümüzde de sıkça uygulanmaktadır. 3. Yabancı dil eğitiminde sadece öğrenilen dilde eğitim alınması okul ya da üniversitelerde çok uygulanabilir bir yöntem değil. Bu durum yabancı öğretmenlerin katılımıyla yeni bir seviyeye yükselmiş bulunmaktadır. 4. Metinlerin dinlenmesi, tekrarlanması, dinlenen metinlerin analizi üzerine kurulu dil duyumsal yöntem, tüm insanların işitme algısı iyi gelişmediğinden herkes için uygun olmayabilir. Yukarıda yer alan bu bazı örneklerden de görülebileceği gibi, yabancı dil öğretiminde çok farklı yöntemler kullanılır, ancak günümüzde hangisinin uygulamada en etkili ve başarılı olduğunu söylemek zordur. Yukarıda bahsi geçen tüm yabancı dil öğrenme yöntemleri, belirli görevleri çözmeyi amaçlamaktadır. Türk dilini öğrenirken aktif olarak internet kaynakları kullanılmaktadır. Bu kaynaklar, Türkçe seviyeyi ölçme, çeşitli becerileri geliştirme, kelimeleri öğrenme, ilgili bilgiyi bulma, Türk kültürü hakkında bilgi toplama konusunda yardımcı olmaktadır. Açı ve Lanskih araştırmalarında Türk dili öğreniminde yardımcı olan internet kaynaklarını ayrıntılı olarak incelemekteler. Bu araştırmacılara göre, “Türkçe çevrimiçi” web-sitesinde metnin eşliğinde popüler Türk şarkılarını dinleme imkânı çok ilgi çekicidir. Lanskih ve Açı’ya göre, şarkı ve video kısımları bir dili öğrenmek isteyenler için her zaman en popülerdir [1]. Ancak, böyle bir tekniğin öz disiplin ve üst düzey motivasyonu gerektirdiğini göz önünde bulundurmak gerekir. İletişim becerileri yalnızca iletişimsel bir öğrenme yöntemi kullanılarak geliştirilebilir.

Türk dili eğitimi sadece dil öğrenimini değil, aynı zamanda kültür, edebiyat, tarih ve diğer konuların öğrenilmesini kapsamaktadır. Bu nedenle, bu alanda uzmanların hazırlanmasında ders kitapları, derslerde kullanılan metinler de oldukça büyük önem taşımaktadır. Türk dili açısından, eğitim, Osmanlı İmparatorluğu, Türkiye Cumhuriyeti, tarihi gibi konularla iç içe gelişmektedir. Örneğin, uluslararası ilişkiler uzmanı olacak öğrenciler, siyasi metinleri okumalı, analiz edebilmeli, ilgili

konuyla görüşlerini ifade edebilmelidir. İletişim yöntemleri, öğrencilerin konuşma korkularını yenmeleri ve aşmaları için önem taşımaktadır. Molodih-Nagayeva ve Çuvilskaya'ya göre, “bir öğrencinin yabancı dil öğrenimi için motivasyonu ne kadar yüksekse, “küresel diyalogun” etkinliği de o kadar yüksektir [4, s.1]. Motivasyon, hem iç (kariyer), hem de dış (teşvik, rekabet) olabilir, hem öğretmenler hem de öğrenciler motivasyon taşıyıcıları olabilir ve motivasyon hedefleri hem uzun hem de kısa vadeli olabilir [4].

Motivasyon eksikliği öğrenme sürecini olumsuz etkilemekte, bu nedenle öğrencilerin ilgilerini uyandırmak, her sözel alıştırmanın bir anlam ve mantığı içermesi çok önemlidir. Eğitim sürecinin bir hedefe yönelik olması, yabancı dil öğrenme sürecinde iletişim yöntemlerinin önemli bir parçasıdır. Derste belirlenen hedeflere bağlı olarak, yeni bir konuyu öğrenme, eski konuyu çalıştırma, konuşma becerileri geliştirme gibi konular söz konusudur. Kullanılan alıştırmalar konuşma becerileri ile kelime bilgisi, gramer bilgisini bir araya getirilmesi için planlanmalıdır. Bunlar arasında: rol oyunları, proje, diyalog oluşturma ve başkaları olabilir. Örneğin, uluslararası ilişkiler bölümünün öğrencileri için «Türk Dili» kursunda, her öğrencinin öğretmen tarafından önerildiği gibi belirli bir konuyu seçmesiyle Türk Cumhuriyeti'nin dış politika konularının etkili bir şekilde kullanılması oldukça büyük önem taşımaktadır. Her öğrenci Rus-Türk ilişkileri, İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye, Türk Cumhuriyeti'nin enerji ve ulusal güvenliği gibi ya da kendi tarafından seçilen konularda bir proje ya da araştırma yapmalılar; bu tez çalışmalarına benzer bir konu da olabilir. Dönem ya da öğretim yılı sonunda seçilen bir konu üzerinde bir sunum yapılır. Bu öğrenci için ilginç bir konuda bilgisini derinleştirmesi ve grup içerisinde konuyu paylaşarak birlikte konuşulması için imkân sağlamaktadır.

Herkesin eşit olduğu bir iletişim ortamının oluşturulması, sınırlı sürenin etkin bir şekilde kullanılmasına olanak tanır. Öğrencileri görevi tamamlamak için küçük gruplara ayırmak ve daha sonra öğretmenle yapılan çalışmayı konuşmak iletişim yaklaşımı açısından gereklidir. Bu nedenle, dil araçları ve gramer yapıları doğrudan konuşmada kullanıldığından bir diyalog ortamı yaratılmış olur. Jacobs ve Farrell, çalışmalarında yabancı dil öğretmenlerinin yabancı dil öğretimi sırasında, öğrencinin

bağımsızlığı, öğrenmenin sosyal doğası, çeşitlilik, düşünme yeteneği, alternatif değerlendirme, anlamada konsantrasyon vb. özelliklere dikkat etmeleri gerektiğini vurgulamaktalar. Araştırmacılara göre, bu uygulamalara dayalı yöntemler yabancı dil öğretimini etkileyecektir [7]. “Kimseye hiçbir zaman dilin öğretilmeyeceğini, dilin sadece öğrenilebileceğini” savunan Passov, iletişim teorisini geliştirmiştir. Konuşma ve düşünme aktiviteleri, bireyleşme, durumsallık, fonksiyonluk, yenilik gibi bu teorinin temelleri, “İletişim teorisinin temelleri ve yabancı dil eğitiminin teknolojisi» kitabında yer almıştır [5].

Passov'a göre, “yabancı dil eğitiminin süreci, yabancı dünya ve yerli kültür dünyası gibi iki dünyanın diyalogunda gerçekleşir”. Burada sadece yabancı dili öğrenirken insanın ana dili özelliklerini daha iyi anladığı, ana dilinin mekanizmalarını daha iyi kavradığı, filolojik ufku genişlediği gibi geleneksel konular söz konusu değildir. Daha da önemlisi, yabancı kültürün ayrılmaz bir parçası olarak yabancı dili kendi kültürü ile bir diyalog şeklinde öğrenerek öğrenci, diğer kültürleri de kendi dilinde düşünecek ve anlayacaktır... Ancak o zaman kültür diyalogunun asimilasyonu mümkündür” [5, s. 34]. Bu nedenle, konuşma faaliyeti, yabancı dil öğrenmenin amacı ve aracı olarak hareket eder ve iletişim sürecinde, dil bilgisinin en etkili asimilasyonu ve konuşma becerilerinin geliştirilmesi sağlanır. İletişimsel yaklaşımlar ve doğu dil öğrenme yöntemleri, modern ve bilgilendirici materyalin kullanımını gerektirmektedir; bu, eğitim düzeyini, öğrencilerin gelişimini etkileyen dersin etkinliğinin önemli koşullarından biridir. Yabancı dil öğretimi (fonetik, dilbilgisi, kelime bilgisi, vb.) sırasında öğrencilerle farklı konularda konuşma düzenlenmeli, iletişim kurulmalı, kültür ve gelenek gibi önemli konular derslere dahil edilmeli, dersler daha çok yabancı dilde yapılmalı ve her öğrencinin konuşma sürecine katılma fırsatı tanıyabilmelidir.

Литература

1. *Ачан Н. М.* Использование возможностей сети Интернета при изучении турецкого языка / Н. М. Ачан, М. Л. Ланских // Уральское

востоковедение: международный альманах. Екатеринбург: [Изд-во Урал. ун-та], Вып. 6. 2015. С. 261-269.

2. *Гукова Е.* Деятельность ЮНЕСКО по сохранению языкового разнообразия. Документальный аспект // URL://<http://mgs.org.ru/2013/12/gukova/> (accessed: 01.12.2013).

3. *Колианский Г. В.* Лингвокоммуникативные аспекты речевого общения. // Иностранные языки в школе. № 1. 1985. С. 10–14.

4. Молодых-Нагаева Е.Г., Чувильская Е.А. Иностранный язык в неязыковом вузе: как мотивировать студента? // Современные проблемы науки и образования. №5. 2014. С. 80-90.

5. *Пассов Е.И., Кузовлева Н.Е.* Основы коммуникативной теории и технологии иноязычного образования. Методическое пособие для преподавателей русского языка как иностранного, Москва. 2010.

6. *Хасаншина Р.Г.* О некоторых аспектах обучения говорению студентов неязыковых вузов [Текст] / Р. Г. Хасаншина // Вестн. ТИСБИ. Казан, № 2. 2005. С 142–154.

7. *Jacobs G., Farrell T.* Understanding and Implementing the CLT (Communicative Language Teaching) Paradigm [Электронный ресурс] / RELC Journal, 34.1, Singapore, 2003. // URL: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/003368820303400102> (accessed: 13.12.2016). Pp.6-30.

References

1. Achan, N. M. (2015). *Ispol'zovanie vozmozhnostej seti Interneta pri izuchenii tureckogo yazyka* [Using the power of the Internet when learning Turkish] / N. M. Achan, M. L. Lanskih // Ural'skoe vostokovedenie: mezhdunarodnyj al'manah. Ekaterinburg: [Izd-vo Ural. un-ta], Vyp. 6. S. 261 – 269. (In Russian)

2. Gukova, E. *Deyatel'nost' YUNESKO po sohraneniyu yazykovogo raznoobraziya. Dokumental'nyj aspekt* [UNESCO action to preserve linguistic diversity. Documentary aspect] // URL://<http://mgs.org.ru/2013/12/gukova/> (accessed: 01.12.2013). (In Russian)

3. Hasanshina, R. G. (2005). *O nekotoryh aspektah obucheniya govoreniiyu studentov neyazykovykh vuzov* [On some aspects of teaching non-linguistic students to speak] / R. G. Hasanshina // Vestn. TISBI. – Kazan, № 2, s 142–154. (In Russian)
4. Jacobs, G., Farrell, T. (2003). *Understanding and Implementing the CLT (Communicative Language Teaching) Paradigm* / RELC Journal, 34.1, Singapore. // URL: <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/003368820303400102> (accessed: 13.12.2016). Pp.6–30. (In English)
5. Kolshanskij, G. V. (1985). *Lingvokommunikativnye aspekty rechevogo obshcheniya* [Linguocommunicative aspects of speech communication] // Inostrannye yazyki v shkole. № 1. S. 10–14. (In Russian)
6. Molodyh-Nagaeva, E. G., CHuvil'skaya, E. A. (2014). *Inostrannyj yazyk v neyazykovom vuze: kak motivirovat'studenta?* [Foreign language in a non-linguistic university: how to motivate a student?] // Sovremennye problemy nauki i obrazovaniya. №5. S. 80–90. (In Russian)
7. Passov, E.I., Kuzovleva, N.E. (2010). *Osnovy kommunikativnoj teorii i tekhnologii inoyazychnogo obrazovaniya* [Basics of communication theory and technology of foreign language education.]. Metodicheskoe posobie dlya prepodavatelej russkogo yazyka kak inostrannogo. Moskva. (In Russian)

Makale yazari

Basharan Venera İlmirovna –
Assistan
Altay bilimleri ve Sinoloji Bölümü
Kazan (İdil bölgesi) Federal Üniversitesi
E-mail: vinercik@gmail.com
Khabibullina Elmira Kamilevna –
Filoloji Bilimi Doçtoru
Kazan (İdil bölgesi) Federal Üniversitesi
E-mail: minabova@mail.ru

Author of the publication

Basharan Venera İlmirovna –
Assistant
Kazan Federal University
E-mail: vinercik@gmail.com
Khabibullina Elmira Kamilevna –
Candidate of Philology
Kazan Federal University
E-mail: minabova@mail.ru

Поступила в редакцию 02.05.2019.
Принята к публикации 25.05.2019.